

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis
Expositio**

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Constitutionibus Pontificijs circa Censuum creationem. Caput V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

reddita facile consumitur, &c. Ita in casu Census, &c.

a Nav.in 3. Non approbo a Navarrum dicentem comment. in hoc pacto: ut illud sit licitum, debere prede Vsur.n. tium Census augeri: non approbo, inquam, 78.

quia hoc pactum est imbibitum in ipso contractu Emptionis, ut scilicet, qui velit eandem rem, quam vendidit, redimere, totum pretium offerat, sicut totum obtulit, qui emit.

b Lopez.l. 4. Recte autem Loppez b, aliisque notant, 1.de cōtr. Censum posse emi cum ejusmodi pacto, et c.59 Gar- jam post Bullam Pii V. quia Pius id nun- fia. de con- quam prohibuit. Illud tamen fateor, si ali- str.c.28. cubi sit legitima consuetudo, vel lex Mun- contra icipal, ut redimatur per partes, esse servan- Bannes, d. & c. alioque. dam si non appareat clare injusta, quia le- ges, & consuetudines justæ semper sunt ob- servandæ.

6. Denique ex ratione hujus primi dicti inferri facile potest, etiam si pactum redimē-

c Leistus.l. di torum simul non præcesserit; tamen totum 2.c.22. n. redimendum, quia, ut dictum est, id postulat 73. Mol. ipsa natura retrovenditionis.

L.c. 6. Dico Secundo, posse nihilominus po- ni pactum, ut possit redimi per partes, & id solum declaravere Martinus, & Callistus, dum contractus Census continentem hoc pactum approbaverunt; non enim reproba- runt, si hoc non contineret. Ratio est, quia nonapparet, unde id sit illicitum, cum sit in favorem Venditoris, cui rationabile est fave- re, utpote, qui subeat onus solvendi pensio-

d Nav.in nem quotannis.

comment. 7. Multi Doctores d putant absolute de Vsur.n. posse Censum redimi per partes notabiles, 101. Sum- ut per medietatem, per tertiam, per quar- ma Cor.2. tam, &c. non autem per partes minimas, & p. trac. de quidem Romæ si fieri dicit Montalinus, & Cens.n.13 Sed certè id, si ita est, confirmat, quod mo- 16. do diximus, servandam esse legitimam con- Montalin. fuetudinem.

in lucerna anima c. 14. *Pactum de redimendo cum eadem Moneta.*

e Montal. 1. Quoad pactum de redimendo cum ea- f Leiss.l. 2. dem, vel cum diversa moneta, nihil c.22. dub. occurrit dicendum præter id, quod iste docet 8. Leiss. f aimirum per se, & abstrahendo ab ali-

quo lucro cessante, non licere, si afterre ean- dem, vel diversam sit novam gravamē, quod aliundē non recompensetur, quia satis est Venditori, si justa, & æquivalenti moneta re- trovenda.

2. Quod si gravamen aliundē compensetur, vel sit æquale periculum, quod crescat, vel decrescat valor moneræ, tunc licere etiam in terminis Bullæ Pii V. quia est novus con- tractus fortis, mihi dubium non est, legique potest Delugo. g Addit. h Bonac. Censum ex. g Delug- tingui posse, etiam aliis rebus, quibus tamen d.27.4. Censuista contentus sit, loco pecunia: idque Iof.1. etiam post Bullam Pii V. quia Pontifex, etc. 11. voluerit numeratam pecuniam in constitutio- h.2. h.3. h.4. h.5. h.6. h.7. h.8. h.9. h.10. h.11. h.12. h.13. h.14. h.15. h.16. h.17. h.18. h.19. h.20. h.21. h.22. h.23. h.24. h.25. h.26. h.27. h.28. h.29. h.30. h.31. h.32. h.33. h.34. h.35. h.36. h.37. h.38. h.39. h.40. h.41. h.42. h.43. h.44. h.45. h.46. h.47. h.48. h.49. h.50. h.51. h.52. h.53. h.54. h.55. h.56. h.57. h.58. h.59. h.60. h.61. h.62. h.63. h.64. h.65. h.66. h.67. h.68. h.69. h.70. h.71. h.72. h.73. h.74. h.75. h.76. h.77. h.78. h.79. h.80. h.81. h.82. h.83. h.84. h.85. h.86. h.87. h.88. h.89. h.90. h.91. h.92. h.93. h.94. h.95. h.96. h.97. h.98. h.99. h.100. h.101. h.102. h.103. h.104. h.105. h.106. h.107. h.108. h.109. h.110. h.111. h.112. h.113. h.114. h.115. h.116. h.117. h.118. h.119. h.120. h.121. h.122. h.123. h.124. h.125. h.126. h.127. h.128. h.129. h.130. h.131. h.132. h.133. h.134. h.135. h.136. h.137. h.138. h.139. h.140. h.141. h.142. h.143. h.144. h.145. h.146. h.147. h.148. h.149. h.150. h.151. h.152. h.153. h.154. h.155. h.156. h.157. h.158. h.159. h.160. h.161. h.162. h.163. h.164. h.165. h.166. h.167. h.168. h.169. h.170. h.171. h.172. h.173. h.174. h.175. h.176. h.177. h.178. h.179. h.180. h.181. h.182. h.183. h.184. h.185. h.186. h.187. h.188. h.189. h.190. h.191. h.192. h.193. h.194. h.195. h.196. h.197. h.198. h.199. h.200. h.201. h.202. h.203. h.204. h.205. h.206. h.207. h.208. h.209. h.210. h.211. h.212. h.213. h.214. h.215. h.216. h.217. h.218. h.219. h.220. h.221. h.222. h.223. h.224. h.225. h.226. h.227. h.228. h.229. h.230. h.231. h.232. h.233. h.234. h.235. h.236. h.237. h.238. h.239. h.240. h.241. h.242. h.243. h.244. h.245. h.246. h.247. h.248. h.249. h.250. h.251. h.252. h.253. h.254. h.255. h.256. h.257. h.258. h.259. h.260. h.261. h.262. h.263. h.264. h.265. h.266. h.267. h.268. h.269. h.270. h.271. h.272. h.273. h.274. h.275. h.276. h.277. h.278. h.279. h.280. h.281. h.282. h.283. h.284. h.285. h.286. h.287. h.288. h.289. h.290. h.291. h.292. h.293. h.294. h.295. h.296. h.297. h.298. h.299. h.300. h.301. h.302. h.303. h.304. h.305. h.306. h.307. h.308. h.309. h.310. h.311. h.312. h.313. h.314. h.315. h.316. h.317. h.318. h.319. h.320. h.321. h.322. h.323. h.324. h.325. h.326. h.327. h.328. h.329. h.330. h.331. h.332. h.333. h.334. h.335. h.336. h.337. h.338. h.339. h.340. h.341. h.342. h.343. h.344. h.345. h.346. h.347. h.348. h.349. h.350. h.351. h.352. h.353. h.354. h.355. h.356. h.357. h.358. h.359. h.360. h.361. h.362. h.363. h.364. h.365. h.366. h.367. h.368. h.369. h.370. h.371. h.372. h.373. h.374. h.375. h.376. h.377. h.378. h.379. h.380. h.381. h.382. h.383. h.384. h.385. h.386. h.387. h.388. h.389. h.390. h.391. h.392. h.393. h.394. h.395. h.396. h.397. h.398. h.399. h.400. h.401. h.402. h.403. h.404. h.405. h.406. h.407. h.408. h.409. h.410. h.411. h.412. h.413. h.414. h.415. h.416. h.417. h.418. h.419. h.420. h.421. h.422. h.423. h.424. h.425. h.426. h.427. h.428. h.429. h.430. h.431. h.432. h.433. h.434. h.435. h.436. h.437. h.438. h.439. h.440. h.441. h.442. h.443. h.444. h.445. h.446. h.447. h.448. h.449. h.450. h.451. h.452. h.453. h.454. h.455. h.456. h.457. h.458. h.459. h.460. h.461. h.462. h.463. h.464. h.465. h.466. h.467. h.468. h.469. h.470. h.471. h.472. h.473. h.474. h.475. h.476. h.477. h.478. h.479. h.480. h.481. h.482. h.483. h.484. h.485. h.486. h.487. h.488. h.489. h.490. h.491. h.492. h.493. h.494. h.495. h.496. h.497. h.498. h.499. h.500. h.501. h.502. h.503. h.504. h.505. h.506. h.507. h.508. h.509. h.510. h.511. h.512. h.513. h.514. h.515. h.516. h.517. h.518. h.519. h.520. h.521. h.522. h.523. h.524. h.525. h.526. h.527. h.528. h.529. h.530. h.531. h.532. h.533. h.534. h.535. h.536. h.537. h.538. h.539. h.540. h.541. h.542. h.543. h.544. h.545. h.546. h.547. h.548. h.549. h.550. h.551. h.552. h.553. h.554. h.555. h.556. h.557. h.558. h.559. h.560. h.561. h.562. h.563. h.564. h.565. h.566. h.567. h.568. h.569. h.570. h.571. h.572. h.573. h.574. h.575. h.576. h.577. h.578. h.579. h.580. h.581. h.582. h.583. h.584. h.585. h.586. h.587. h.588. h.589. h.589. h.590. h.591. h.592. h.593. h.594. h.595. h.596. h.597. h.598. h.599. h.600. h.601. h.602. h.603. h.604. h.605. h.606. h.607. h.608. h.609. h.610. h.611. h.612. h.613. h.614. h.615. h.616. h.617. h.618. h.619. h.620. h.621. h.622. h.623. h.624. h.625. h.626. h.627. h.628. h.629. h.630. h.631. h.632. h.633. h.634. h.635. h.636. h.637. h.638. h.639. h.640. h.641. h.642. h.643. h.644. h.645. h.646. h.647. h.648. h.649. h.650. h.651. h.652. h.653. h.654. h.655. h.656. h.657. h.658. h.659. h.660. h.661. h.662. h.663. h.664. h.665. h.666. h.667. h.668. h.669. h.670. h.671. h.672. h.673. h.674. h.675. h.676. h.677. h.678. h.679. h.680. h.681. h.682. h.683. h.684. h.685. h.686. h.687. h.688. h.689. h.690. h.691. h.692. h.693. h.694. h.695. h.696. h.697. h.698. h.699. h.700. h.701. h.702. h.703. h.704. h.705. h.706. h.707. h.708. h.709. h.710. h.711. h.712. h.713. h.714. h.715. h.716. h.717. h.718. h.719. h.720. h.721. h.722. h.723. h.724. h.725. h.726. h.727. h.728. h.729. h.730. h.731. h.732. h.733. h.734. h.735. h.736. h.737. h.738. h.739. h.740. h.741. h.742. h.743. h.744. h.745. h.746. h.747. h.748. h.749. h.750. h.751. h.752. h.753. h.754. h.755. h.756. h.757. h.758. h.759. h.7510. h.7511. h.7512. h.7513. h.7514. h.7515. h.7516. h.7517. h.7518. h.7519. h.7520. h.7521. h.7522. h.7523. h.7524. h.7525. h.7526. h.7527. h.7528. h.7529. h.7530. h.7531. h.7532. h.7533. h.7534. h.7535. h.7536. h.7537. h.7538. h.7539. h.75310. h.75311. h.75312. h.75313. h.75314. h.75315. h.75316. h.75317. h.75318. h.75319. h.75320. h.75321. h.75322. h.75323. h.75324. h.75325. h.75326. h.75327. h.75328. h.75329. h.75330. h.75331. h.75332. h.75333. h.75334. h.75335. h.75336. h.75337. h.75338. h.75339. h.75340. h.75341. h.75342. h.75343. h.75344. h.75345. h.75346. h.75347. h.75348. h.75349. h.75350. h.75351. h.75352. h.75353. h.75354. h.75355. h.75356. h.75357. h.75358. h.75359. h.75360. h.75361. h.75362. h.75363. h.75364. h.75365. h.75366. h.75367. h.75368. h.75369. h.75370. h.75371. h.75372. h.75373. h.75374. h.75375. h.75376. h.75377. h.75378. h.75379. h.75380. h.75381. h.75382. h.75383. h.75384. h.75385. h.75386. h.75387. h.75388. h.75389. h.75390. h.75391. h.75392. h.75393. h.75394. h.75395. h.75396. h.75397. h.75398. h.75399. h.753100. h.753101. h.753102. h.753103. h.753104. h.753105. h.753106. h.753107. h.753108. h.753109. h.753110. h.753111. h.753112. h.753113. h.753114. h.753115. h.753116. h.753117. h.753118. h.753119. h.753120. h.753121. h.753122. h.753123. h.753124. h.753125. h.753126. h.753127. h.753128. h.753129. h.753130. h.753131. h.753132. h.753133. h.753134. h.753135. h.753136. h.753137. h.753138. h.753139. h.753140. h.753141. h.753142. h.753143. h.753144. h.753145. h.753146. h.753147. h.753148. h.753149. h.753150. h.753151. h.753152. h.753153. h.753154. h.753155. h.753156. h.753157. h.753158. h.753159. h.753160. h.753161. h.753162. h.753163. h.753164. h.753165. h.753166. h.753167. h.753168. h.753169. h.753170. h.753171. h.753172. h.753173. h.753174. h.753175. h.753176. h.753177. h.753178. h.753179. h.753180. h.753181. h.753182. h.753183. h.753184. h.753185. h.753186. h.753187. h.753188. h.753189. h.753190. h.753191. h.753192. h.753193. h.753194. h.753195. h.753196. h.753197. h.753198. h.753199. h.7531200. h.7531201. h.7531202. h.7531203. h.7531204. h.7531205. h.7531206. h.7531207. h.7531208. h.7531209. h.7531210. h.7531211. h.7531212. h.7531213. h.7531214. h.7531215. h.7531216. h.7531217. h.7531218. h.7531219. h.7531220. h.7531221. h.7531222. h.7531223. h.7531224. h.7531225. h.7531226. h.7531227. h.7531228. h.7531229. h.7531230. h.7531231. h.7531232. h.7531233. h.7531234. h.7531235. h.7531236. h.7531237. h.7531238. h.7531239. h.7531240. h.7531241. h.7531242. h.7531243. h.7531244. h.7531245. h.7531246. h.7531247. h.7531248. h.7531249. h.7531250. h.7531251. h.7531252. h.7531253. h.7531254. h.7531255. h.7531256. h.7531257. h.7531258. h.7531259. h.7531260. h.7531261. h.7531262. h.7531263. h.7531264. h.7531265. h.7531266. h.7531267. h.7531268. h.7531269. h.7531270. h.7531271. h.7531272. h.7531273. h.7531274. h.7531275. h.7531276. h.7531277. h.7531278. h.7531279. h.7531280. h.7531281. h.7531282. h.7531283. h.7531284. h.7531285. h.7531286. h.7531287. h.7531288. h.7531289. h.7531290. h.7531291. h.7531292. h.7531293. h.7531294. h.7531295. h.7531296. h.7531297. h.7531298. h.7531299. h.7531200. h.7531201. h.7531202. h.7531203. h.7531204. h.7531205. h.7531206. h.7531207. h.7531208. h.7531209. h.7531210. h.7531211. h.7531212. h.7531213. h.7531214. h.7531215. h.7531216. h.7531217. h.7531218. h.7531219. h.7531220. h.7531221. h.7531222. h.7531223. h.7531224. h.7531225. h.7531226. h.7531227. h.7531228. h.7531229. h.7531230. h.7531231. h.7531232. h.7531233. h.7531234. h.7531235. h.7531236. h.7531237. h.7531238. h.7531239. h.7531240. h.7531241. h.7531242. h.7531243. h.7531244. h.7531245. h.7531246. h.7531247. h.7531248. h.7531249. h.7531250. h.7531251. h.7531252. h.7531253. h.7531254. h.7531255. h.7531256. h.7531257. h.7531258. h.7531259. h.75312510. h.75312511. h.75312512. h.75312513. h.75312514. h.75312515. h.75312516. h.75312517. h.75312518. h.75312519. h.75312520. h.75312521. h.75312522. h.75312523. h.75312524. h.75312525. h.75312526. h.75312527. h.75312528. h.75312529. h.75312530. h.75312531. h.75312532. h.75312533. h.75312534. h.75312535. h.75312536. h.75312537. h.75312538. h.75312539. h.75312540. h.75312541. h.75312542. h.75312543. h.75312544. h.75312545. h.75312546. h.75312547. h.75312548. h.75312549. h.75312550. h.75312551. h.75312552. h.75312553. h.75312554. h.75312555. h.75312556. h.75312557. h.75312558. h.75312559. h.75312560. h.75312561. h.75312562. h.75312563. h.75312564. h.75312565. h.75312566. h.75312567. h.75312568. h.75312569. h.75312570. h.75312571. h.75312572. h.75312573. h.75312574. h.75312575. h.75312576. h.75312577. h.75312578. h.75312579. h.75312580. h.75312581. h.75312582. h.75312583. h.75312584. h.75312585. h.75312586. h.75312587. h.75312588. h.75312589. h.75312590. h.75312591. h.75312592. h.75312593. h.75312594. h.75312595. h.75312596. h.75312597. h.75312598. h.75312599. h.753125100. h.753125101. h.753125102. h.753125103. h.753125104. h.753125105. h.753125106. h.753125107. h.753125108. h.753125109. h.753125110. h.753125111. h.753125112. h.753125113. h.753125114. h.753125115. h.753125116. h.753125117. h.753125118. h.753125119. h.753125120. h.753125121. h.753125122. h.753125123. h.753125124. h.753125125. h.753125126. h.753125127. h.753125128. h.753125129. h.753125130. h.753125131. h.753125132. h.753125133. h.753125134. h.753125135. h.753125136. h.753125137. h.753125138. h.753125139. h.753125140. h.753125141. h.753125142. h.753125143. h.753125144. h.753125145. h.753125146. h.753125147. h.753125148. h.753125149. h.753125150. h.753125151. h.753125152. h.753125153. h.753125154. h.753125155. h.753125156. h.753125157. h.753125158. h.753125159. h.753125160. h.753125161. h.753125162. h.753125163. h.753125164. h.753125165. h.753125166. h.753125167. h.75312516

ut pote ad nos Siculos maximè pertinente, disputabimus; hic autem fuit solum innuenda, ubi cæteras Bullas afferimus.

PIUS V.

3. Quarto, Pius V. anno 1569. edidit Constitutionem, quæ incipit: Cum onus Apostolicæ, & est 82. in Bullario Romano, in qua requirit ferè decem & septem conditiones, quarum certè plurimæ non requiruntur ex natura rei in Censuum constitutione. Quarè ubi ea non est promulgata, vel recepta, non obligat, sicuti non obligant cæteræ leges positivæ, ubi receptæ non sunt. Et sanè hanc Pii Bullam non obligate in Gallia, nec in Germania, nec in Belgio, in quibus Regnis hæc Bulla non fuit promulgata, nec usu recepta, docet Less. a, nec in Regno Castellæ do-
cet Molina b, nec in Regno c Siciliæ, nos do-
cebimus cap. sequenti pluribus. Solum ergo in terris Pontifici subjectis, & ubi fuerit forte promulgata, receptaque, obligabit. Quod si ex parte fuerit recepta, ex parte obligabit, ut haberet Less. & ut patet ex illo vulgari principio, quod leges justè, legitimeque receptæ vim habent obligandi. At, si aliquo in loco, neque hæc, neque alia sunt leges, vel consuetudines legitimæ in constituendis Censibus, sa-
tis erit servare legem naturalem, quæ tan-
tummodo æqualitatem inter Census, & pre-
titum requirit, ut mox iterum dicam in 4.
conditione.

Denique non est improbable, quod affir-
mat Valent. e ex Navarro, hanc Pii V. Consti-
tutionem procedere ex præsumptione usuræ,
& sic non obligare in foro conscientiæ cum,
qui conditiones in illa præscriptis non ser-
vat, si cæterum servet eas conditiones, quæ tan-
tummodo requiruntur ex Jure naturæ.

Notat tamen, & merito ibidem Valen. ob-
ligari Judices, etiam in conscientia, ut in lo-
cis, ubi ea viget, non admittant in Judicio
emptiones Censuum aliter, quam dicta Con-
stitutio jubet.

Pertinet autem ad ulteriorem doctrinam, conditions à Pio V. requisitas hic breviter percurtere, ut percurrit Cœlestinus, f alii-
que breviter, nam cæterum Duardus integrum volumen de his scripsit Tom. 1. & 2. de
Censibus.

4. Prima ergo conditio est, ut Census,

non constituantur, nisi supra rem immobi-
lem.

5. Secunda, nonnisi supra rem certam, quæ
nominatim certis finibus sit designata.

6. Tertia, ut, nonnisi supra rem fructife-
ram, & quidem rationem habendo unius an-
ni pro alio, ut notat Bonacina. g

7. Quarta, ut integrum, &orumque pretium de contr. d.
Census numerato solvatur coram Notario, & 3. q. 4. p.
Testibus. un. nu. 21.

Hic nota cum Sà, h aliisque, esse nihilomi-
nus licitum in conscientia, etiam in terminis non opus
hujus Bullæ (esto niger Filliuc. & Salas apud effe.
euadem) constituere Censum de pecunia an- h Sà, Me-
te debita, vel tradendo, tempore, quo cele- gala Mald.
bratur ipse contractus Census, alias merces alioq; quos
in pretium, vel non statim data pecunia, ut citat, se-
etiam licitum esse, ex pensionibus Census non quitur que
solutis augere Censum antiquum, vel ho- Diana p. p.
vum constituere. tr. 8. ref.

Ratio horum est, quia ideo requiritur à 44.
Pontifice, ut pecunia sit numerata, ne fiant
fraudes, & usuræ, quarè, si illæ verè absint,
ejusmodi numeratio non obligabit in con-
scientia.

8. Quinta, ne deducantur in pactum anti-
cipatae pensiones, idest, ne Venditor cogatur
solvere pensionem temporis nondum elapsi.

9. Sexta, ne Venditor obligetur ad casus
fortuitos, ad quos ex natura contractus nou-
tenerur.

10. Septima, ne addatur pactum, quo non
possit Venditor vendere, cui voluerit; & Cen-
sui subjectam, nec pactum solvendi aliquid
Emptori pro facultate vendendi, quam dare
sibi reservaverit idem Empror, quod solet ju-
ste apponi in Censu Emphyteutico, vocatur
que Laudemium.

11. Octava, ne fiant pacta, quibus Censua-
rius ob moram solvendi teneatur ad interesse
lucti cessantis, aut ad solvendas expensas,
quas fortè faciet Empror ad exigendam pen-
sionem.

12. Hic nota duo. Primum, hanc octa-
vam conditionem addidisse Pontificem, ut
removeret omnem ansam usuræ, nam cæ-
terum jure naturæ tenteret Venditor resarcire
omnia damna, quæ Empror pateretur,
& expensas, quas forte fecerit (sed necessa-
rias) ad suam pensionem acquirendam.
Quarè ab hac obligatione Pius V. Censua-
num nequaquam liberat, undè sit, ut semper
possit

possit Emptor hæc damna petere à Judge, & per sententiam habere recompensationem, & Censuarius semper obligerur, etiam ante sententiam, illas recompensare, &c. Ejusmodi mora solvendi, quid & quatenus operetur, vide in nostro Decalogo lib. 8. Tr. 3. cap. 8. paragr. 3.

13. Secundò nota, Emptorem posse licet exigere à Venditore pignora, & Fidei jussiones, tum pro pensione, tum pro evictione, id est pro peticulo, quod subit Emptor. nè propter aliquid Jus alterius evincatur, seu afferatur ab ipso Jus ad prædium; seu ad prædicti fructus, quod Jus ipse Emptor emerat; & ut securius pension annua ipsi solvatur. Ratio horum est, quia ex una parte de jure naturæ habemus, ut quilibet rem suam, quanta potest securitate tractet, & ex alia, Pius V. hæc non prohibuit.

14. Nona, nè fiat pactum, ut si non solvatur pension, teneatur Censuarius ad aliquam pœnam, vel ad amittendam rem Censi subiectam.

15. Hic nota duo. Primo, pœnam aliquam moderatam, & proportionatam non esse contra Justitiam ex natura contractus, ut superius admonui.

Secundò, errare Notarios, si ubi recepta est hæc Bulla apponant pœnam, quam vocamus commissi, id est quia amittunt res, si pension non solvatur: hi enim confundunt Censem reservativum, in quo potest ponitatis pœna, cum consignativo, de quo loquimur, in quo non potest, ubi hæc Bulla Pii V. est recepta, nam cæterum ex natura contra-

^{a Supra c.} Itus posse illam ponit supra, a & iterum 24. §. 4. infra b dicam.

^{b Infrac.} 16. Decima, ne pensiones annuae non solutæ, vel non solvendæ augeant Censem antiquum.

17. Undecima, nè ex illis alius creetur.

^{c Mol. d.} 18. Notat autem c Molina, hanc conditionem involui in quarta modo dicta, ex vi cuius præsens debet esse pecunia, qua constituitur Census, ut nosjam ibidem explicuimus.

19. Duodecima, ne fiant pacta, quibus aliqua onera cogatur solvere is, qui ex natura contractus ad ea non obligabitur, si v. gr. qui emit, debet solvete Gabellam, nè imponatur hoc onus ei, qui censem vendit, nec contra, si debet, qui vendit, imponatur ei, qui emit. Pa-

ri modo, si Tributum v. g. super prædium suum Censuarius reddebat Principi, nè id imponatur Emptori: tributa enim solvantur à Domino feudi, qualis est nunc censuarius.

20. Decimatercia, ut perceunte, sine culpa censuarii, re subjecta censi, census omnino pereat.

21. Decimaquarta ut perceunte ex parte ita scilicet, ut non produci fructus possint sufficietes, nisi ad partem pensionis, census etiam ad partem solum debeatur.

21. Decimaquinta, ut semper census sit redimibilis, redditio eodem pretio. Vide que dixi supra c. 4. paragr. 1.

23. Decimasexta, ut si Venditor census, seu censuarius velit censem redimere, seu extingue, debeat monere Emptorem ante duos menses, & tunc post denunciationem possit eum cogere intra annum, ut censem extinguat, quo elapsi cogere amplius non possit.

24. Has denunciationses non esse necessarias in Terris non subjectis domino temporali Ecclesiæ, docet d Molina. Notant item d Mol. merito nonnulli, si Dominus census nolit 391. obstinate extingueret censem, pretium acci. Clav. 10. piendo, post censuarium tunc, coram Notario, & Testibus, pretium deponere; admonito Domino censu, nam sic liberabitur censuarius ab onere solvendi amplius pensionem.

25. Decimasexta, nè Emptor possit obullas causas ab invito censuario reperire pretium, seu capitale, ne in pœnam quidem, non soluta pensionis.

Ex hac conditione vides censem debere semper esse irredimibilem ex parte Emptoris, & debere semper ex parte Venditoris redimibilem esse. Id est ex lege positiva, non de iure naturæ, si proportionatum sit pretium dixi supra c. 4. paragr. 1. & 2.

26. Postremo, census sine his conditionibus creandos à tempore publicationis hujus Bullæ, quæ fuit 1568. mense Februarii, ut fax. c Mol. 1. geratios haberi vult Pius V. sicut in foro 31. & in externo (semper intellige, ubi ea recepta est) fratre 4. nam quid in interno, sapientia supetius, & 2. nn. 4. mox iterum e dicam.

27. Hactenus ex Pii V. constitutione, coni 14. in qua tria denique notare operæ pretium n. 20. est. Primo, multis cum Farinacce f ex lib. 1. ab estimare, si in contractu Censuali deficit ali. 10. n. 4. qua

GREGORIUS XIII.

qua ex his conditionibus non magni pondens, quæque non sit destructiva contractus, ut si contractus non celebretur coram Testibus, & Notario, aut non per scripturam publicam, aut non per pecuniam numeraram, de qua numeratione dixi, quoad forum conscientiae in conditione quarta num. 7. non statim eum judicandum esse invalidum, & illicitum, sed potius validum, licitumque, etiam in foro externo. Ratio est, quia semper est prælumentum pro actu, ut potius valcat, quam pereat, & quod licitus fuerit, quâd illicitus, si solum omittantur conditiones, quæ cum sint leves, non sunt de solennitate necessaria, nec inducunt formam substantialem contractus.

28. Id certè multò verius est, si addatur in instrumento contractus hæc, vel similis clausula: *Centrabitur juxta formam Bullæ, vel servatus conditionibus Pontificis, nee aliter, nec alio modo.*

Tunc enim, si quid in tali contractu appositorum inveniatur, quod Bullæ adferetur haberi debet pro non adjecto, atque huic doctrina faverit illud Juris. *a Visioſa debent haberi pro non appositis.*

29. Idem denique verum erit, si contrahens sit Rusticus, vel mulier, nam de his non prælumentum est, velle celebrare contractum illicitum, & usurarium, ut notant Corvar, & aliquique:

30. Secundò, notare operæ pretium est, has conditiones Pontificias extendi solum ad contractus Censuales, qui sunt per modum emptionis, & venditionis; id est, quibus addito prelio, emitur Census; de his enim agit Pontifex, non ergo ad eos, qui sunt per contractum conditionis, aut dotis constituendæ, vel per viam legati, seu ultimæ voluntatis, &c. Ita ex Navaro Lessius, eis in his enim satis est levare ea, quæ sunt necessaria de jure naturæ.

31. Tertiò, nota esse probabilem opinionem illorum, qui affirmant eas solas conditiones ex prædictis requiri pro foro conscientiae, ad validum, licitumque contractum. Census, quas de jure naturæ esse supra dictum, sumus ex Lessio, & cæteras esse pro foro externo. Legi Bonac. & aliosque ab ipso citatores.

32. Hic, anno 1574, apud Bullarium ad petitionem Regis Philippi Secundi approbavit Bullam Nicolai V. pro Regno Siciliæ ultra Pharum, deditque facultatem, ut in Sicilia constituerentur Census juxta Bullam Nicolai V. non obstante Bulla Pii V. addidit tamen quædam conditiones, quas non inferioris paulò post expendemus. Interim videatur Summa Corona. f

f Summa
Corona 2.
p.deCens.
nn.16.

CLEMENS VIII.

33. Denique Clemens VIII. anno 1592. edidit constitutionem, quæ incipit: *Quæ ad sublevationem Ubi præcipit ne in statu Ecclesiastico in posterum creentur Census, nisi ad summum ad rationem septem pro centenario.*

C A P U T . V L

De constitutione Census pro Regno Siciliæ in forma Bullæ.

Nicolai V. & Gregorii XIII.

g Coller. de
contract.
Censuali
initio.

Proponitur Bulla Nicolai.

h Summa
Corona de
Usura cir-
ca contr.

Bullam Nicolai V. pro utraque Sicilia ultra, & circa Pharum habes in Bullario, eandemque referit Colle- tius, g lumma Corona h Duardus, i Petrus, k de Gregorio, Lopus, l qui ultimus, dum addi- dit, hanc Bullam esse valde periculosa, & præbere materiam usuræ, fœdè labitur, cum Nicolaus V. ibidem sub indignatione Dei præcipiat, ne quis audeat contradicere iis, quæ in dicta Bulla definit, & concedit. Nec minus errat Augustinus Montalicinus m in lucernæ animæ, dum ait, id esse permisum à Nicolao, tanquam minus malum, ad majo- ria mala vitanda; sicuti Judæis fuit permisum repudium, & usura; errat, inquam, vehementer, exutique in tenebris, quanvis in lucernam animæ sibi præferre profiteatur; non enim id Pontifex permittit, ut minus

Xxx 3 malum, nn.21.

i Duard.
de Censib.
T.1. initio.
k Petr. de
Gregor. de
Cens.}

l Lup. com-
ment.2. de
Usur. §.2.

m August.
Montalic.

n.85.

18 §.9.]